

Když ho miluješ...

Převod materiálu
Alexandra Jacobea
Pořadí v lekci
7

Téma

Rostoucí sbor přináší nutnost dít odpovědnost mezi větší množství lidí, důležitá je ochota problémy řešit. Pozornost se posléze soustředí na jednoho z odpovědných, který dospěje ve svém vztahu ke Kristu tak daleko, že se jej nelze ztratit, ani když jde o život.

Cíl

Vyprávět o problému v jeruzalémském sboru, pokusit se s dítmi mluvit o úkolech a odpovědnosti ve vlastním sboru. Se staršími tematizovat Štěpánovu vyznavačskou smrt, pokusit se uchopit ji skrze jeho vztah k Ježíši Kristu.

Pro učitele

Výkladové poznámky

Helénisté byli židé převodem z diaspory, kde se mluvilo řecky, přistěhovalí do Jeruzaléma, kteří se připojili k církvi.

Vdovy: Zvláštní ohled na ně přikazuje už Starý zákon (podobně jako v případě sirotek a cizinců). Helénistické vdovy navíc jako přistěhovalky bez sociálních kontaktů a zázemí, zřejmě byly vystaveny ještě větší nouzi.

Konflikt ve sboru je pro Lukáše podnětem k ustanovení sedmi jáhnů, pověřených péčí o potřebné a rozdělováním hmotné pomoci (jak při společném stravování, tak při přerozdělování potravinových i peněžních darů). Kazatelská služba od služby jáhnů ovšem zjevně není oddělena úplně, jakkoliv Lukáš podtrhuje jejich roznost. V pozadí zřejmě historická skutečnost, kdy jáhni již dříve fakticky stáli v čele helénské části jeruzalémského sboru. Lukáš je svým líčením, kdy jáhny ustavuje dvanácti učedníků, jakoby podřizuje Štěpána a Filipa autoritě apoštolů, zároveň jáhenskou službu nepodřídí výslovně službě kazatelské a nezaměří, že jáhni také kázali. Učedníci tedy nemají patent na zvěstování.

Jáhni: Adepti mají být plni Ducha svatého a moudrosti. Služba (diakonie) se nutně potřebuje opírat o vztah s Bohem (aby se nestala pouhou sociální službou), zároveň je v ní potřeba moudrost, aby byla kvalitní (viz diakonické hodnoty [„fortelnost“]).

Vkládání rukou je starobylý liturgický úkon (např. Mojžíš a Jozue), vyjadřuje zplnomocnění, požehnání i podporu

Štěpán mezi sedmi jáhny vyniká, jiní veliké divy, Duchem vybaven zvláštní moudrostí; jméno znamená „vítěz“ (vavřínový vítěz); andělská tvář — ne strach, ne hněv, ale tvář plná pokoje. Nemyslí na svou záchranu, důležitější je pro něj vztah ke Kristu — ten mu dává odvahu a sílu trvat na svém vyznání navzdory nebezpečí, tím je výjimečný, nelze ho umlčet jinak než násilím.

Št?pánova ?e? není obhajoba, ale misijní kázání. Je z n?j jasné, že k?es?ané neodmítají Starý zákon, ale ?tou ho jako sv?dectví o Božím jednání s jeho lidem a o tom, co pro n?j p?ipravuje. Upozor?uje však d?razn? na vlastní selhání lidu.

Místo po Boží pravici je vyhrazené pro Pána a pravého soudce. Št?pán všechnu tuto slávu p?i?kne odsouzenému Ježíši, pro židy je to nep?ípustné rouhání, zbožný žid tomu musí u?init okamžit? p?ítrž.

Paralely Št?pánovo utrpení / utrpení Ježíše Krista: Zaujetí lidí i jejich následné odvrácení, k?ivé obvin?ní (související s chrámem, p?edm?tem výslechu tedy není skute?né chování), lživí sv?dci; obžalovaný nereaguje na obvin?ní (?íká pouze to, co sám chce); obvin?ní z rouhání, rozho??ení davu a lyn?, potupná poprava, modlitba p?ed smrtí a p?ímluva za pronásledovatele... Jist? je možné najít i další. Lí?ení klade d?raz na Št?pánovu v?rnost Kristu.

Kamenování je kolektivní trest, odpovědnost za zabití ?lov?ka nenese zástupn? kat, ale práv? lidé sami, musí se v??i p?estupníkovi sjednotit — problém je v tom, že to ned?lá celý lid, ale ti, kdo jsou zrovna p?i tom, hrozí manipulace a lyn?.

Mu?edník: V ?eštin? souvisí s mu?ením, utrpením, ?ecké slovo martyr však p?vodn? znamenalo sv?dek — ?lov?k, který n?co dosv?d?uje (a skute?nost, kterou dosv?d?uje, je mu pak t?eba i dražší než život).

Št?pánova smrt je zlomová. Jednak první ?lov?k položí ve služb? evangeliu život, jednak 7. kapitolou v podstat? p?estává misie zam??ená na židy a k?es?anství se ?ím dál víc zam??uje na helénskou oblast.

Saul se poprvé mihne na scén?, je dobré to zmínit, vynikne pak jeho prom?na z pronásledovatele na zv?stovatele.

Úskalí

Skutky vypráv?jí o první církvi idealisticky. Je t?eba promyslet, jak to p?edat d?tem s ohledem na jejich vlastní sborovou zkušenost — nevytvá?et v nich p?edstavu ideálního „zlatého v?ku“ první církve.

Ne?íst Št?pánovu ?e? jako n?co, co se týká t?ch druhých, ale um?t ji vztáhnout i na sebe — podívat se sebekriticky i na d?jiny vlastního spole?enství.

Nevylí?it Št?pána jako naivního nadšence nebo fanatika (d?ti už nejspíš znají sebevražedné atentátníky, kte?í také umírají „pro víru“), pomocí m?že být pozornost v?novaná lí?ení Št?pánova p?ístupu k protivník?m — nehádá se, p?i poprav? nena?íká ani neproklíná, ale modlí se za sebe i za n? a za smí?ení.

Odkazy

Kliech, Klaus: *Skutky apoštol? (Malý stuttgartský komentá?, Nový zákon)*. Kostelní Vyd?í: Karmelitánské nakladatelství, 1999

Doleželová, Mirjam — Kocnová, Marta — Trusina, Jan: *Cesta Božího lidu: Nový zákon*. Praha: Kalich, 1993

Rejchrt, Lud?k: *Taková dlouhá cesta*. Praha: Kalich, 2010

Další odkazy najdete pod textem p?ípravy, pod nadpisem **Kam dále**.

Pro d?ti

P?edškoláci

S nejmenšími dětmi vynechejte vyprávění o Štěpánově mučednické smrti a soustřeďte se pouze na příběh o povolání jáhna.

Rozhovor s vyprávěním

Máte všichni ruce? (*Zatřepeme, zamáváme si: Ahóóó!*)

K čemu máme ruce? (*Na hraní, na malování, na psaní, na umývání...*)

Co můžeme ještě dělat rukama? (*Pracovat, pozdravit, pohladyt, obejmout, pomoci někomu...*)

Máte všichni pusy? (*Zaklapeme pusou, zašklebíme se...*)

K čemu máme pusy? (*Na jídlo, na pití, na mluvení, na zpívání, na pusy pro druhého...na modlení!*)

Ruce i pusa jsou v životě potřeba. I v kostele. (*Můžete zkusit vymýšlet, na co potřebujeme ruce a pusy v kostele, pokud jste to už všechno neřekli v úvodním rozhovoru, eventuálně můžete vybrané zopakovat.*)

Ruce i pusa byly v kostele potřeba od nepaměti — zjistili to i apoštolové. Vyprávěli lidem o Ježíši, o tom, že Bůh má lidi rád. Říká se tomu taky „zvěstovat evangelium“. Vyřídí dobrou zprávu. Jak se to dělá? Třeba takhle...

..., Pán Bůh tě má rád..., i kvůli tobě se v Betlémě narodil Ježíš..., i tebe Pán Bůh chce spasit..., i pro tebe Pán Ježíš zemřel na kříži..., i tebe chce Pán Bůh zachránit, atd. (*Obměňte nejlépe tak, abyste oslovili všechny děti, je ale možné i opakovat. Přizpůsobte „evangelium“ jejich posluchačským možnostem.*) Takhle to dělali.

Apoštolové to vyřizovali lidem a modlili se.

(*Ukažte dětem [obrázek modlícího se společně](#).*)

Tehdy už v jeruzalémském sboru byla spousta dalších lidí, kromě apoštolů. Moc a moc se jich k nim přidávalo. Byli spolu moc rádi, často spolu i jedli, někteří dokonce prodali svůj majetek a dali vše do společné pokladny. Jenže o pokladnu a společné zásoby se musí někdo starat. A někdo musí také vařit a uklízet a starat se o ty, kdo se o sebe nepostarají.

V Jeruzalémě si někteří už začali stěžovat. Máme hlad. Někdo dostal více jídla než jiný. To není spravedlivé.

Apoštolové z toho byli smutní. My se modlíme a kážeme a na tohle jsme doista zapomněli. Mysleli jsme, že to bude nějak samo fungovat, ale ono ne. Co s tím jenom uděláme? Máme jít tedy rozdělovat spravedlivě jídlo? Máme jít sloužit nemocným? Ano, měli bychom. Ježíš taky sloužil ostatním. Ale kdo se pak bude modlit a kázat? Přece se nemůžeme rozpět!

Rozpět se nemohou, to ne. Ale co kdyby jim někdo pomohl? Přece nemusejí dělat všechno sami! Doma si taky přece pomáháme nebo to aspoň zkoušíme. Přece nemůžou všechnu práci dělat jenom maminka a tatínek!

A tak v Jeruzalémě vybrali sedm mužů (*napište je na prstech*), aby se starali o spravedlivé rozdělování jídla — aby se na někoho nezapomnělo a aby se nikomu nenadřovalo. Vybrali ty, kterým na Ježíšovi opravdu záleželo, a pomodlili se za ně, aby jim Pán Bůh v jejich práci pomáhal, vložil na ně ruce a požehnal jim.

Hezky to vyřešili! Bylo dost času na modlení, vyprávění o Bohu i na rozdělování zásob a nikdo si nemusel stěžovat ani se urážet.

Aktivita: Co je potřeba u nás v kostele? Vytvořte spolu s dětmi plakát. Namalujte na něj velký obrys kostela/modlitebny a nechte děti, ať do něj domalovávají jednotlivé úkoly. (Vítání, zvonění, vedení bohoslužeb, hudební doprovod, vybírání/pořítání sbírky, nedělka, vaření kávy, uklízení...nezapomejte na to, co zdánlivě není vidět!) Zkuste se s dětmi zamyslet, zda s něm mohou pomoci ony samy. (Nezapomejte zdraznit, že i píjít na bohoslužby, zpívat a modlit se je podíl na společném úkolu!)

Pomůcky: Obrázek modlícího se společenství.

Mladší školní děti

Rozhovor

Pokud proběhla akce sokoládou z „Okénka do bohoslužeb“, navažte na ni. Pokud na ni nedošlo, začněte jí.

To teda nebylo moc příjemné s tou sokoládou, že? Jak by se dala rozdělít lépe? *(Promyslete si předem způsob — stejné dílky, dát tím, kdo mají hlad...můžete si zkusit povídat i o tom, jestli je jeden způsob nejlepší za všech okolností.)*

Je něco, o co se děláte neradi?

Víte, kdo je to vdova/vdovec? Mají to v životě těžší než jiní? Proč?

Vyprávění

V Jeruzalémě se ve sboru scházelo čím dál víc lidí. Zpívali, poslouchali vyprávění apoštolů o Ježíšovi, modlili se... Často taky spolu jedli. Každý něco přinesl a dal na společný stůl. Jídlo se pak rozdělilo, všichni se najedli, ti chudší dostávali taky domů, aby měli co jíst i tam.

Jenže jak bylo lidí víc a víc, začaly i problémy. Jídlo se dělilo, ale ne všichni byli spokojeni s tím, jak.

Ti, kdo nebyli přívodem z Jeruzaléma, ale vyrostli jinde a sem se teď přistěhovali, si začali stěžovat: „Naše vdovy nedostávají stejně jako ty místní. S tím, co dostanou, vůbec nemůžou vyjít! To je teda pěkná nespravedlnost, domácí si nechávají pro sebe víc.“

Bylo to tak? Nebo nebylo? Těžko říct, ale ve sboru se tím začaly kazit vztahy. Jedni na druhé koukali trochu podezřívavě.

Apoštolům z toho bylo smutno. Copak takhle to má vypadat tam, kde se lidé scházejí kvůli Ježíšovi? Tohle by teda jistě nechtěl... S tím se musí něco udělat. A tak svolali celý sbor.

„Nechceme, aby byly spory kvůli jídlu nebo sbírkám. Bude potřeba, aby na spravedlivé dělení někdo dohlídl. Aby si to vzal na starosti. Mohli bychom to udělat my, ale to bychom už nezvládli připravit taky kázání, vést modlitby. To by nebylo dobré. Kázání ani modlitby nejde jen tak odbýt, nemůžeme to odfláknout, to by se Pánu Bohu nelíbilo. Měli bychom najít další lidi, co by se zas postarali o to dělení a o ty, kdo něco potřebují.“

Všem se ten nápad zamlouval. Konec konců, nikdo nemůže dělat ve sboru všechno.

A tak vybrali sedm nových pracovníků, aby měli na starosti službu u stolu a péči o ty, kdo mají s něčím starost. Vybírali pečlivě. Moudré, zkušené, schopné chlapy, kteří byli taky plní Duchem svatého. Ty, kterým na Ježíšovi a jeho věci fakt záleželo. Takové budou mít jistě lidi v úctě a oni si budou při rozhodování umět vzít Pána Boha na pomoc.

Byli to Št?pán, ?lov?k plný víry a Ducha svatého, Filip, Prochor, Nikánor, Timón, Parmén a nakonec Mikuláš z Antiochie. Všichni z ?eckého prost?edí, tím líp, aspo? nebudou další dohady. Vybraní muži poklekli, apoštolové jim položili ruce na hlavy, modlili se za n? a požehnali jim. Odte? to p?jde líp, když jsou úkoly rozdělené mezi víc lidí. Ani ve sboru zkrátka nejde jen o bohoslužby nebo modlení, práce je tu mnohem víc...

Z t?ch sedmi vybraných zvláš? vynikal Št?pán. V Jeruzalém? ho brzo kdekdo znal. Nešlo si nevšimnout, že má k Bohu opravdu blízko. Vždy? se kolem n?j d?jí úplné divy! Št?pán ale lidem taky vypráv?l o Ježíšovi a stejn? jako p?edtím apoštolové, dostal se kv?li tomu do maléru. Leckdo se s ním cht?l kv?li Ježíšovi hádat. Jaképak vzk?íšení z mrtvých! To by bylo, abychom ho nep?esv?d?ili! Ale nep?esv?d?ili. A dokonce jim brzo došly argumenty. Št?pán se um?l spolehnout na Pána Boha i v t?ch sporech a vždycky v?d?l, co má odpov?d?t. Jako by mu to Duch svatý napovídal. Místo toho, aby mu lidé p?estávali v??it, bylo víc a víc t?ch, kdo si to o Ježíši poslechnout cht?li.

„Však my se ti dostaneme na kobytku,“ ?ekli si jeho protivníci.

A vymysleli to náramn? chyt?e. Za?ali Št?pána mezi lidmi pomlouvat: „Slyšeli jsme, jak Št?pán ?íká, že Boží zákon už neplatí a že se Bohu nemá v??it!“

To lidi naštvalo. Aby taky ne. Nikdo se neptal, jestli je to pravda nebo ne. Popadli Št?pána a p?ivedli ho p?ed radu k výslechu.

Ti, kterým Št?pán nešel pod fousy, si to ješt? pojistili: k soudu poslali sv?dky, kte?í byli ochotní ty vylhané pomluvy vykládat i tam.

„Vykládal o Ježíšovi, že zbo?í chrám a zruší Boží zákon, dob?e jsme to slyšeli.“

Všichni byli zv?daví, co na to Št?pán. Jeden by ?ekal, se mu rozklepou kolena, nebo že ho to naštve, že se bude zoufale bránit...ale na Št?pánovi nebyl vid?t ani hn?v, ani strach, jeho tvá? byla úpln? pokojná.

Velekn?z se ho zeptal: „Je to tak, jak ?íkají? Chceš k tomu n?co ?íct?“

Celé to úpln? p?ekroutili. Proti k?ivému obvin?ní se špatn? hájí. Št?pán se ale nebál. Vlastn? se ani nehájil. Spíš kázal. Vzal to od Abrahama, p?es Mojžíše, mluvil o chrámu a o tom, že B?h o sv?j lid pe?oval d?ív, než chrám v?bec postavili.

Nakonec je ost?e pokáral: „Vy se nám tu snažíte dokázat, že chceme bo?it chrám a rušit Mojžíš?v zákon — ale podívejte se na sebe! Na tenhle soud! Copak jste nezrušili Mojžíš?v zákon už tím, že jste p?ivedli k?ivé sv?dky? A vzpome?te na proroky! Copak v?tšina z nich nebyla pronásledována, když ukazovala správnou cestu k Bohu? A co Ježíš? Ten jediný byl spravedlivý, nikomu neublížil — a p?esto jste ho zabili, bez d?vodu, tak jako chcete odsoudit te? m?!“

To bylo na ?leny rady moc! Místo obhajoby obžaloba, a ješt? jim dává za vinu Ježíšovu smrt. Samou zlostí zatínali zuby a naštvan? se šklebili. Št?pán byl ale úpln? klidný.

Koukal se k nebi, celý zá?il, jako by na n?ho dopadaly odlesky Boží slávy a prohlásil: „Vidím otev?ená nebesa a po pravici Boží stojí Ježíš.“

„Ticho, ml?, to je rouhání!“

„Rouhal se!“

K?ik zesílil. Už to nebyl žádný soud, všichni se na Št?pána vrhli a vlekli ho za m?sto.

Pak každý popadl kámen a za?ali házet. Házet kameny po Št?pánovi.

„Pane Ježíši, přijmi mě k sobě,“ modlil se Štěpán k tomu, kterého měl tolik rád, na kterém mu tolik záleželo.

Pak klesl na kolena a naposledy vykřikl: „Pane, odpusť jim tento hřích!“

Štěpán v tom dešti kamení zemřel. Bez nenávisti, s láskou k Ježíšovi i k těm, kdo mu vzali život.

Lidé se pomalu vraceli ke svým kabátům. Hlídal je mladý muž jménem Saul. Toho si zapamatujte, ještě o něj uslyšíme.

Aktivita: k němu použít svoje ruce? Nechte děti, aby si na tvrdý papír obkreslily obrys svých rukou, následně je vystřihly. Povídejte si o tom, co mohou mít na starosti doma/ve sboru. Jednotlivé úkoly si děti vepíší do prstů papírových rukou — můžete např. na jednu psát úkoly doma a na druhou úkoly ve sboru.

Hra: tichá pošta. Posílejte napřed jednodušší slova a věci, postupně přidejte verše z Bible. Na hru můžete navázat rozhovorem: zkomolilo se něco po cestě? Jak vznikají pomluvy? Dá se jim nějak bránit, zastavit je?

Pomůcky: Tvrdé papíry, fixy, pastelky, nůžky.

Starší školní děti

Dejte dětem přečíst Sk 6,1–15 a Sk 7,51–60. Štěpánův příběh připomíná příběh o Ježíšovi — napadne vás, v čem jsou si podobné? Tabuli nebo velký papír rozdělte na dva svislé sloupce, první nadepište „Ježíš“, druhý „Štěpán“. Hledejte podobnosti v obou příbězích, zapisujte je do sloupce. Na pomoc můžete dětem poskytnout obrázkovou Bibli nebo vytištěné obrázky pašijového příběhu.

Jak se říká lidem, jako byl Štěpán? Znáte nějaké další? (apoštol Pavel, Jan Hus, Jeroným Pražský...)

Co se od nich můžeme naučit?

Pomůcky: Bible, obrázková Bible nebo ilustrace k pašijím, tabule/velký papír, portréty mučedníků.

Přesah

- Hra na hospodaření s prostředky: Přineste dětem peníze ze hry Monopoly nebo Dostihy a sázky (důležité je, aby celková suma byla složená z co nejvíce bankovek — aby byla snadno rozdělitelná). Peníze se vybraly ve sbírkách, jak s nimi naložit? Kolik dát na co? Se staršími dětmi můžete mluvit o tom, jaké jsou příjmy vašeho sboru, co je to salár.
- Připravte s dětmi modlitbu za pronásledované křesťany.

Liturgie

Písně

Pomoz mi, můj Pane (SV 261); Přemýšlej, děkuji a služ (SV 273); Přímluva (SV 21); Můj Pán všechny svolá (SV 193); Tvá svoboda (SV 344); Světem budím dál (SV 315)

Biblický text k zapamatování

„Hle, vidím nebesa otevřená a Syna člověka, stojícího po pravici Boží.“ (Sk 7,56)

Rituál

Společné setkání lze pravidelně zahajovat písní např. [Děk slovům tvým](#). Krátká je píseň *Dál pŕece nejdeme sami* (SV 39). Dá se využít také refrén písně *To já, ó Pane můj* (SV 331) a její první sloka „Koho pošlu, kdo se hlásí...” Na tyto písně se dá navázat představením postavy, o které si dnes budeme povídat.

Zahájení s pomocí výtvarného znázornění: Do světla reflektoru [na plakátu](#) umístíme dnešní postavy (černobílý obrázek), po vyprávění ji mohou děti vybarvit. Ve světle stojí Štěpán. Na závěr tam můžete na chvíli postavit také Saula.

Okénko do bohoslužeb

Připravte si pro děti otázku — schválíte ji nalámejte na nestejně veliké kousky. Druhou tabulku je potřeba připravit tomu, kdo nedělu povede, tu už si společně s dětmi rozdělí spravedlivě.

Ňco tu pro vás mám — dobrotu. (nabídnout dětem) Ňjak se mi to ale nepovedlo, že? Kousky nebyly stejně velké. To není zrovna spravedlivé. Říkám si, jak by to asi rozdělil Ježíš...

Dneska v neděli uslyšíte o tom, že dělit se spravedlivě někdy není snadné. Dokonce ani v církvi ne. Občas na to musí někdo dohlédnout, musí na to pamatovat.

Modlitba

Pane Ježíši, děkujeme, že nás ušíš — podělit se, položit ruce k dílu, vyprávět o tobě druhým. Děkujeme za ty, kdo tu byli před námi a jsou nám ve víře příkladem i pomocí. Prosíme, uť nás jako Štěpána odpouštět a modlit se i za ty, které nemáme rádi nebo kteří nám ubližují. Amen.

Odkaz na pracovní list

[09 Štěpán](#)

[04 Štěpán](#)

Kam dále

[Volba sedmi jáhnů a zrození diakonie \(Ranní slovo pro Vltavu; host pořadu Pavel...](#)

[Štěpán – první křesťanský mučedník \(Ranní slovo pro Vltavu; host pořadu Jan Sok...](#)

[Marta Sedlářková, upr. Drahomíra Dušková Havlířková, dopl. Daniela Bednaříková:...](#)

[Marta Sedlářková, upravila Dráža Dušková Havlířková: Komu se otevírají nebesa \(...\)](#)

[Jiří Tengler: Štěpán \(katechetická příprava z cyklu Církevní rok\)](#)

[Obrázek modlíciho se společně k oddílu pro předškoláky](#)

[Omalovánka \(growerland.info\)](#)

[Omalovánka \(deti.vira.cz\)](#)

[Píseň „Děk slovům tvým“](#)

Odkaz na píseň

[Pomoz mi, můj Pane \(SV261\)](#)

[Přemýšlej, děkuj a služ \(SV273\)](#)

[Buď vřelý tvá, buď vřelý tvoje všude tam](#)

[Můj Pán všechny svolá ráno, až se rozední](#)

[Tvá svoboda, tvá svoboda nade mnou](#)

[Světlem budím dál \(SV315\)](#)

Cílová skupina

[Předškolní](#)

[Mladší školní](#)

[Starší školní](#)

Katechetické cykly

[Dál pŕece nejdeme sami IV \(s apoštolý, s Janem a celou církví\)](#)

Biblický odkaz (kat)

[Skutky 6–7](#)